

Regionala utvecklingsförvaltningen, Social välfärd
Maria Boman
Epost: maria.boman@regionvastmanland.se

UPPFÖLJNING ÖVERENSKOMMELSE OM SAMVERKAN KRING MISSBRUK OCH BEROENDE SJUKDOM

Förslag till beslut

Nämndinitiativet anses besvarat.

Ärendet i korthet

Regionstyrelsen beslutade 7 september 2021 om att ge Regiondirektören i uppdrag att bereda nämndinitiativ om uppföljning av överenskommelse om samverkan kring missbruk och beroendesjukdom och komma med förslag till vidare hantering. Uppdraget är att återkomma till regionstyrelsen med besked om:

- Hur överenskommelsen och tillhörande handlingsplan har implementerats i det ordinarie arbete inom Region Västmanland och vilken del av Region Västmanlands organisation som har huvudansvaret för handlingsplanen.
- Vilka förändringar som hittills genomförts inom Region Västmanland utifrån överenskommelsen samt besked om hur arbetet följs upp och drivs framåt gemensamt med länets kommuner.

Detaljerad beskrivning av ärendet

Bakgrund och implementering

Region Västmanland och länets kommuner har fyra olika samverkansöverenskommelser utifrån lagstadgade krav:

1. Samverkan kring barn och unga med psykisk funktionsnedsättning och /eller sammansatt social och psykiatrisk problematik
2. Överenskommelse om hälsoundersökning, tandhälsoundersökning och läkarundersökning för barn och unga som placeras utanför hemmet
3. Samverkan kring personer med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel
- 4: Överenskommelse mellan Region Västmanland och kommunerna i Västmanland om samverkan kring vuxna personer med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning

När Samverkansöverenskommelsen kring personer med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel togs fram gjordes ett större implementeringsarbete av dåvarande Västmanlands kommuner och landsting (VKL). Exempel på aktiviteter var erbjudande om besök på familjeläkarmottagningarnas APT och informationsmöten i samtliga kommuner. 2018 gjordes mindre revidering av överenskommelsen och implementeringen har skett inom de lokala ledningsgrupperna i kommunerna samt i

det regionala nätverket som finns för missbruks och beroendefrågor i länet. Samverkansdagar har också genomfört mellan länets kommuner och hälso- och sjukvården.

Ansvar för överenskommelsen och handlingsplaner

Regionala utvecklingsförvaltningen, Valfärd ansvarar för framtagande och revidering av samtliga fyra samverkansöverenskommelser. Valfärd ansvarar dock ej för framtagande av tillhörande handlingsplaner.

I överenskommelserna finns en beskrivning över struktur och ansvar för samverkan. I den framgår dels samverkan på länsnivå och samverkan på lokal nivå. På den lokala nivån ska det enligt överenskommelserna finnas lokala ledningsgrupper med representanter från socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Det finns ingen övergripande handlingsplan kopplad till någon av överenskommelserna utan det är varje lokal ledningsgrupps ansvar att upprätta handlingsplaner. Handlingsplaner är framtagna i flera kommuners lokala ledningsgrupper. Det har dock visat sig finnas svårigheter med strukturen med lokala ledningsgrupper för olika målgrupper i samtliga kommuner, vilket påverkat hälso- och sjukvårdens möjlighet till deltagande men också framtagande av handlingsplanerna.

Ansvarig för att sammankalla lokala ledningsgrupper är socialtjänsten. Det finns därmed ingen huvudansvarig inom Region Västmanland för handlingsplanerna.

Genomförda förändringar

Utifrån innehållet i samverkansöverenskommelsen har huvudmännen och deras verksamheter ett ansvar för att driva utvecklingsfrågor i samverkan. Detta görs i flera olika forum varav chefsforum är beslutsfattande på tjänstemannanivå.

Länet har ett samverkansnätverk (RIM-gruppen) gällande missbruks och beroendefrågor. I nätverket finns representanter från hälso- och sjukvården, länets kommuner, brukarorganisation, kriminalvården, polisen, länsstyrelsen och Sis. Nätverket leds av Regionala utvecklingsförvaltningen, Valfärd. I nätverket diskuteras utvecklingsfrågor som finns angivna i samverkansöverenskommelsen, men också vilka samverkansrutiner som behöver tas fram utifrån överenskommelsen.

I samverkan mellan Region Västmanland och länets kommuner har följande rutiner tagits fram:

- Länsgemensam rutin för samarbete mellan kommunerna och Vuxenpsykiatri Västmanland kring personer som är i behov av abstinensbehandling

- Länsgemensam samverkansrutin mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården i Västmanland vid ärenden utifrån Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)

Frågor kring gemensam kompetensutveckling i länet behandlas i RIM-gruppen och har exempelvis lett fram till framtagande av en Onlineutbildning i riskbruk, skadligt bruk och beroende. Spelmissbruk som är ett nytt område i överenskommelsen sedan 2018, har särskilt lyfts in i utbildningen. Andra utbildningar som erbjuds för hela länet är SIP, MI, MET och Seeking safety.

Nationella vård- och insatsprogrammen (VIP) är en nationell kunskapssammanställning samlad på en gemensam plattform för specialistpsykiatri, primärvård, socialtjänst och elevhälsa. Innehållet i VIP bygger på nationella riktlinjer och andra kunskapssammanställningar. RIM- gruppen är initiativtagare till att sprida kunskap om VIP i länet och arrangerat workshop för medarbetare som arbetar med missbruk och beroendefrågor.

Ytterligare utvecklingsfråga som diskuterats i både RIM-gruppen och chefsforum är tillskapande av en tillnyktringsenhet (TNE). Efter gemensamt beslut har statliga tillnyktringsmedel använts för att bygga om på avd. 91. Antalet platser för abstinensvård har utökats från 8 till 12 och lokaler för TNE har ställts i ordning. Beslutsprocessen gällande start av TNE pågår och planeras till tidigast 2023.

Arbete med brukarmedverkan pågår och brukarorganisationer finns representerade i arbetet med översyn och framtagande av nya överenskommelser. Verksamheter inom hälso- och sjukvården har även bjudit in brukarorganisationer till brukarrevison.

Uppföljning och arbetet framåt

En översyn av samverkansöverenskommelser har påbörjats med syfte att de nuvarande fyra samverkansöverenskommelserna ska bli två; en gällande barn och unga samt en gällande vuxna.

Ett första steg är att ta fram en Samverkansöverenskommelse barn och unga. Den kommer ersätta tre av nuvarande överenskommelserna, dvs 1. "...barn och unga med psykisk funktionsnedsättning..." 2. "Överenskommelse om hälsoundersökningar..." samt delar av 3. "...personer med missbruk eller beroende..." Samverkansöverenskommelsen kring personer med missbruk eller beroende

omfattar även barn och unga, men fokus är mest på vuxna. Barn och unga med riskbruk, skadligt bruk och beroende kommer att få större fokus i de nya överenskommelserna.

I nästa steg planeras en gemensam samverkansöverenskommelse vuxna. Den kommer ersätta två av de nuvarande överenskommelserna, dvs 3. "...personer med missbruk eller beroende..." samt 4. "...om samverkan kring vuxna personer med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning". Arbetet är delvis påbörjat utifrån att delar i samverkansöverenskommelse barn och unga påverkar även överenskommelsen för vuxna.

I arbetet med framtagande av nya överenskommelser behöver struktur och ansvar för samverkan förtydligas, både på den lokala och den regionala nivån. Strukturen för lokala ledningsgrupper samt handlingsplaner ses över. I samtliga nuvarande överenskommelser saknas en tydlig koppling mellan arbetet i de lokala ledningsgrupperna och regionala strukturen. Utifrån nuvarande struktur i överenskommelserna förväntas regionens aktörer så som vuxenpsykiatri, habiliteringen, barn och ungdomspsykiatri delta i två olika lokala ledningsgrupper i samtliga kommuner, vilket har visat sig vara ohållbart. En ny struktur arbetas nu fram. Förslaget kommer innebära nodvis/länsdelsvis samverkan med tydligare uppdragsbeskrivning för de lokala ledningsgrupperna, gemensamma mål som följs upp och rapporteras till regional nivå.

Trots de brister som uppmärksammas i arbetet med framtagande av en ny överenskommelse barn och unga, finns det lokala ledningsgrupper som är välfungerande och kan användas som goda exempel i arbetet framåt.